

Nr 4

April 2011

TAHKE

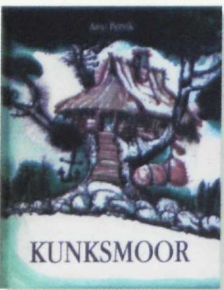

WWW.LASTEKAS.EE

WWW.TAHEKE.DELFI.EE

Käes on lihavõttepühade hommik. Väike Berta on seda hommi-
kut kaua oodanud. Miks? Eks ikka sellepärast, et siis saab hakata mune värvima!

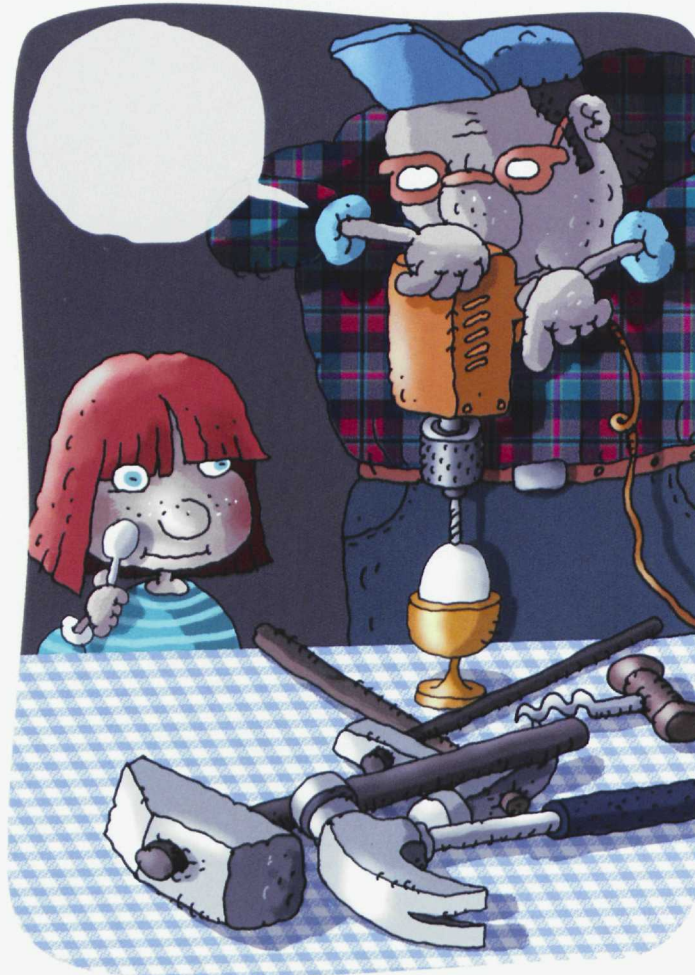
Paraku ei lähe selle värvimisega kõik nii libedalt, nagu Berta soovib. Nimelt selgub, et ka Berta isa on juhtumisi vaba päev ning ta on otsustanud Bertale munade värvimises appi tulla. Lisaks on Berta isa appi võtnud hulga tööriistu, mida ta tavaliselt kasutab korteri remondiks. Selgituseks, miks ta ühe väikese muna kallal sellist hulka tööriistu tarvitab, teatab Berta isa...

Mida isa teatab?

Ootame vastuseid kuni 18. aprillini aadressile taheke@taheke.ee või Tähekesse toimetuse aadressile Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Vastusele lisa palun kindlasti oma nimi, vanus ja aadress!

Parimatele vastajatele on auhinnaks Aino Perviku raamat „Kunksmoor“ ja Tähekesse naljaraamat „Kükitav mannatera“.

Elmisel korral tahtsime teada, mida suveaeg talveajale ütles! Aitäh kõigile nuputajatele!

Võiduvastused

Suveaeg kuulutab: „Kuidas sa, talveaeg, siis talve sellise mütsiga üle elasid? See on ju väike kui tablett. Ma võiksin sulle parem enda oma laenata!“

Annifrida Õismaa, 9 a, Kiili

Suveaeg ütleb: „Kuule, teeme aja peale!“

Villem Saar, 7 a, Tallinn

Eriauhind

Punane kell kuulutab: „Appi, mul on patareid tühjad, ma ei saa tööle hakata!“

Vändra lasteaed Rukkilill, Puhhi rühm

Annifrida saab auhinnaks Kätlin Kaldmaa raamatu „Neli last ja murka“, Villem raamatu „Jänku-Jussi lood“. Lisaks saavad mõlemad lapsed tasuta perepileti Tallinna Linnamuseumi lastemuseumi.

Vändra lasteaed Rukkilill saab auhinnaks „Suure viktoriiniraamatu“ kirjastuselt Varrak.

Palju õnne!

Kõik auhinnad saab kätte posti teel.

Joonistanud Hillar Mets

SISUKORD

Intervjuu	4
Raamat mäletab <i>Aino Pervik</i>	5
Surin ja Vurin <i>Kärt Hellema</i>	6
Luuletused <i>Kalev Vapper</i>	8
Loodus <i>Kiri metsast</i>	10
Loodus <i>Kuidas joonistada sinilille</i>	11
Ohhoo! <i>Kust munad poodi tulevad</i>	12
Post	13
Luuletus <i>Contra</i>	14
Loodus <i>Saame tuttavaks kaladega</i>	15
Meisterdus <i>Kirjutud munad Ukrainast</i>	16
Nali	18
Arva ära!	19

TÄHEKE

SA Kultuurileht lastejakiri
ASUTATUD JAANUARIS 1960 • ILMUB KORÖ KUUS

Toimetuse address:
Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn
taheke@taheke.ee
Telefon 646 3697

Peatoimetaja Ilona Martson
Kunstiline toimetaja Priit Rea
Makett Dan Mikkin

Tähekest saab tellida otsekorralduslepinguga
www.tellimine.ee
telefon 617 7717

Esikaane on joonistanud Marja-Liisa Plats
TÄHEKEST TOETAB EESTI KULTUURKAPITAL

NALJAKUU NALJAVÖISTLUS!

Täheke kuulutab välja uue naljavõistluse kõigile suurtele ja väikestele!

Ootame 1.–30. aprillini nalju lastelt, õpetajatelt ning emadel-isadelt.

Võistluse põhitingimuseks on, et naljad ei oleks varem ilmunud Tähekeses, võrguväljaandes www.taheke.delfi.ee ega Tähekesse naljakogumikes. Samuti ei arvesta žürii rumalaid ega pahatahtlikke nalju.

Žürii hindab nalju neljas kategoorias:

- 1) lapsesuu-naljad ja tõsielus aset leidnud naljakad juhtumised,
- 2) naljakad väljavõtted koolikirjanditest,
- 3) laste endi väljamõeldud naljad ja
- 4) värsked anekdoodid.

Nalju võib saata nii palju, kui tahate.

Parimaid naljaninasid ootavad toredad auhinna, samuti ilmuvad parimad lastenaljad ka Tähekeses.

Nalju oodatakse Tähekesse toimetusse aadressil taheke@taheke.ee või Roosikrantsi 6, 10119 Tallinn. Kindlasti tuleb võistlustööle lisada saatja nimi, vanus ja aadress!

Võidunalju saab lugeda juunikuu Tähekesest.

Vigade parandus

Märtsi Tähekeses läksid toimetuse süül sassi Heljo Män-nile pühendatud raamatute autorite nimed. Toimetus vabandab Holstre kooli, Tallinna Kuristiku gümnaasiumi ja Tallinna prantsuse lütseumi raamatute tegijate ees.

Joonistanud Olga Pärn

LASTERAAMATUTE OMA PÄEV!

„LUGEMINE ON VÄGA HUBANE,“ KINNITAB LASTEKIRJANIK AINO PERVIK.

Aprillikuu ei ole ainult naljakuu, vaid ka lasteraamatute kuu. 2. aprillil tähistab kogu maailm rahvusvahelist lasteraamatupäeva.

Sellel päeval on kombeks, et üks tuntud lastekirjanik kirjutab läkituse, mille Rahvusvaheline Noorsookirjanduse Nõukogu saadab laiali kogu maailma lastele. Tänavu on selle läkituse kirjutanud Tähekesse hea autor Aino Pervik. Tema raamatuid on lugenud küll vist iga Eestimaa inimene.

Aino Pervik, olete oma läkituses kirjutanud sellest, et raamatud võivad mäletada asju, mille inimesed on juba ära unustanud. Mis te arvate, kas see kehtib ka teie enese kirjutatud raamatute kohta?

Loomulikult! Juba on natuke vanaks jäänud „Paula elu“ sarja raamatud, millest kõige esimene ilmus kümme aastat tagasi. Kümne aasta eest ei olnud lastel nii palju mobiiltelefone kui praegu. Paulal ja Joosepil oli hoopis korvipost.

Kas lasteraamatuid on kerge või raske kirjutada?

Minul on lasteraamatuid kerge ja armas kirjutada.

Miks peab üldse raamatuid lugema?

Raamatuid peab lugema kõigepealt kas või selleks, et harjutada lugemist. Kes on kehv lugeja, sellel läheb palja lugemise peale nii palju aega ja vaeva, et raamatu põnevad sündmused ei jõuagi kohale. Kes aga korralikult lugeda oskab, see tunneb raamatute lugemisest suurt mõnu. Lugemine on väga hubane.

2. aprillil on ühtlasi ka muinasjuttu-vestja Hans Christian Anderseni sünnipäev. Kas teie ka lapsena Anderseni muinasjutte lugesite?

Minu lapsepõlv möödus sõja ajal. Uusi raamatuid peaaegu ei ilmunudki, mina aga armastasin hirmsasti lugeda. Lugesin kooli raamatukogu mitu ja mitu korda läbi. Ja loomulikult olid seal ka H. C. Anderseni muinasjutud, mida ma

väga armastasin. Kõik tuntud lood: „Pöial-Liisi“, „Väike merineitsi“, „Metsluiged“, „Lumekuninganna“ ja oh, neid oli ju nii palju! Aga oli veel üks Anderseni muinasjutt, mis on vähem tuntud: „Väikese lida lilled“. See oli lausa eraldi raamat, ja oli üks mu kindlatest lemmitutest. Seal on juttu väikese lida lillekimbust, mis on vaasis juba närtsima hakanud. lida sõber üliõpilane räägib, et lilled on lihtsalt väga väsinud, sest käivad öösiti palees ballil tantsimas.

Milline peab olema üks hea lasteraamat?

Hea lasteraamat peab olema hubane, põnev ja arusaadav. Kurv võib olla, kuid lõpp peab olema kindlasti õnnelik. Ei tee paha, kui seal ka natuke nalja saab.

Palun soovitage Tähekesse lugemajatele mõnda head raamatut!

Alustada võiks muinasjuttudest. „Tuhkatriinu“, „Hunt ja kolm pörsakest“, „Vaeslapse käsikivi“. Palju, palju muinasjutte! Lugema peaks ka luuletusi, nagu näiteks Ellen Niidu ja Leelo Tungla luuleraamatuid. Ellen Niidu „Karud saavad aru“ – mis võiks veel parem olla! Ja kindlasti peab lugema Andrus Kivirähki jutte „Kakast ja kevadest“!

*Ilona Martson
Pildistanud Priit Rea*

Aino Pervik

RAAMAT MÄLETAB

„Kui Arno isaga koolimajja jõudis, olid tunnid juba alanud.”

Seda lauset teavad minu kodumaal Eestis peaaegu kõik inimesed peast. Nii algab üks raamat. Raamatu pealkiri on „Kevade”, mis ilmus 1912. aastal ja selle on kirjutanud Eesti kirjanik Oskar Luts (1887–1953).

„Kevade” räägib ühe väikese kihelkonnakooli laste elust 19. sajandi lõpu Eestis. Oskar Luts kirjutas oma koolipõlvest. Arno ongi õieti Oskar Luts ise lapsena.

Teadlased uurivad vanu dokumente ja kirjutavad nende järgi ajalooramatuid. Ajalooramatud räägivad sündmustest, mis on kunagi toimunud. Ent ajalooramatutest ei saa päriselt aru, kuidas vanadel aegadel hariliku inimese elu käis.

Juturaamat mäletab ka selliseid asju, mida ajaloodokumentidest ei leia. Näiteks seda, mida mõtles Arno-sugune poiss, kui ta üle saja aasta tagasi koolis käis. Seda, millest lapsed tollal unistasid, mida kartsid ja mis neile rõõmu tegi. Raamat mäletab ka laste vanemaid, mäletab, missugused nad oleksid tahtnud olla ja millist tulevikku oma lastele soovisid.

Muidugi võib ka praegu kirjutada raamatuid vanadest aegadest ja need on tihti vägagi põnevad. Kuid päriselt tänapäeva kirjanik kaugete aegade lõhnu ja maitseid, hirme ja rõõme ikkagi ei tunne. Ta teab juba, kuidas kõik edasi läks ja kuidas vana aja ini-

meste tulevik kujunes.

Raamat mäletab oma kirjapanemise aega.

Charles Dickens raamatutest saame teada, kuidas päriselt tundus ühele poisile elu Londoni tänavatel 19. sajandi keskel, kui Oliver Twist seal ringi liikus. David Copperfieldi silmade läbi (aga need olid ju Dickens enese täpselt kaasaegsed silmad!) näeme meigi igasuguseid tüüpe, kes 19. sajandi keskpaigas Inglismaal elasid, millised olid nende suhted ja mis mõtete ning tunnete järgi need suhted kujunesid. Sest David Copperfield ongi üsna paljus Charles Dickens ise. Dickens ei pidanud midagi välja mõtlema, ta lihtsalt teadis.

Raamatust saame teada, mis tunne oli Tom Sawyeril, Huckleberry Finnil ja nende sõbral Jimil 19. sajandi lõpul mööda Mississipi jõge sõites päriselt, kui nende seiklustest kirjutas Mark Twain. Kirjanik, kes põhjalikult tundis kõike seda, mismoodi tol ajal inimesed üksteisest arvasid, sest ta elaski ju nende inimeste keskel. Ta oli ise üks nendest.

Kõige tõelisemalt räägivad vanade aegade inimestest kirjandusteosed, mis on kirjutatud just neil aegadel, mil need vana aja inimesed elasid.

Raamat mäletab.

Lasteraamatupäeva-plakati autorid: Jüri Mildeberg ja Jüri J. Dubov

Kärt Hellerma

ŠURIN JA VURIN

Kööginurgas seisis suur valge külmkapp. Kapis elasid kaks väikest mehikest. Ühe nimi oli Surin ja teise nimi Vurin. Nemad tegid külmkapi sees külma.

Surin ja Vurin töötasid vaheldumisi – enne üks ja siis teine. Surin tegi ühtlast tasast surinat, Vurin aga natuke kõvemat ja madalama häälega vurinat. Surin ja Vurin pidasid külmkapi sees korda. Nad andsid kappi pandud karpidele, purkidele ja pakenditele korraldusi, kuidas kapis käituma peab. Mõnikord tegid nad üheskoos väikese uinaku. Siis oli külmkapp vait.

Mõned toidud tahtsid hirmsasti üksteisega suhelda. Mõni jälle tahtis teistest tähtsam olla. Näiteks avatud kala-konserv või kaanetatamata hapukapsaämber võis panna terve kapi lehkama. „Vuih“, ütlesid siis inimesed ja hoidsid nina kinni. Surin ja Vurin aga pidid koledasti pingutama, et haisust jagu saada.

Vahel lasksid inimesed toitudel vanaks minna. Piisas ühest hapuks läinud heeringast, kui Surinal ja Vurinal tuli kapis erakorraline olukord välja kuulutada.

Vahel mängisid Surin ja Vurin kapis peitust või kulli. Juhatus, et mänguhoos ajasid nad mahlapaki ümber või kallasisid riivuli kogemata kohvikoorega üle. Kuigi ema ja isa arvasid, et süüdi olid kappi kiiganud lapsed, oli hoopis Surin ettevaatamatult komistanud või Vurin mütsaki vastu koorepaki jooksnud.

Enamasti said Surin ja Vurin külmkappi pandud asjadega hästi läbi. Ainult jäätis oli väga tujukas ning kipus käsutama. Justkui oleks tema ainus, kel ei tohtinud lasta ära sulada. Korra oli Surin endale hajameelsust lubanud ja kohe voolasid magusad nired mööda külmkapiseinu nagu valge vaht. Teinekord laskis Vurin ühel eriti ülbel jäätisel meelega ära sulada – näitamaks, kes kapis peremees on.

Peale jäätise ei sallinud Surin ja Vurin ka külmutatud

juurvilja. Kõige hullem oli aga liha. Kui liha ära sulas – või, oh hoidku, vanaks läks –, ei haisenu mitte ainult külmkapi sise-
mus, vaid terve köök.

Surinal ja Vurinal oli kaks suurt vaenlast. Esimese nimi oli Soe. „Ära hoi külmkapi ust lahti, Soe läheb sisse,“ hüüdsid vanemad lastele, kes kippusid liiga tihti külmkappi vaatama.

Soe varitses kapiukse taga ja piilus esimesel võimalusel kappi. Ega Soe ise kappi külmetama läinud. Tema, va kavalpea, saatis sinna veeauru, mis kapis külma käes jääks muutus. Kui jääd vähe oli, lasksid Surin ja Vurin selle peal liugu. Kui jääd liiga palju sai, pidid nad vaatama, et jalgu ära ei murraks. Kui jääd veel rohkem sai, jäid Surin ja Vurin selle sisse vangid. Siis tuli külmkapp välja lülitada ja jää ära sulatada.

Surina ja Vurina teine vaenlane oli Elektrikatkestus. See mõjus neile nagu unerohi. Mehikesed lebasid siis liikumatult külmkapi kaugeimas nurgas. Nad aina magasid ega ärganud enne, kui Elektrikatkestus minema läks. Lisaks ajas Elektrikatkestus kapi vett täis ning Surin ja Vurin võisid kergesti nohu saada.

Elektrikatkestus tuli ja läks, millal tahtis. „Nagu sõda oleks üle käinud,“ ohkasid inimesed, kui läbiligunenud kraami kapist minema viskasid.

Kord juhtus ta tulema siis, kui inimesi kodus polnud. Kappi kogunenud jää ujutas sulades kõik kohad üle ja veekeeris uhtus sügavas unes oleva Surina ja Vurina kapist välja. Põrandat kuivatama tõtanud pereema märjaks saanud mehikesi ei märganud ja viskas nad kogemata koos veega valamust alla. Muidugi ei hakanud külmkapp siis enam tööle ja inimesed pidid selle prügimäele saatma.

Mis sai Surinast ja Vurinast? Terve pika talve rändasid nad mööda maa-aluseid torusid. Kevadel muutusid nad väikeseks ojaks, mis voolas suurde jõkke. Nüüd oli nendel teine nimi – Sulin ja Vulin.

Kalev Vapper

KEVADE TULEK

TULI LUMI, LUMI TAHKUS,
KEVADEL SIIS LÕPUKS LAHKUS.
TULI TUVI, TUNDIS HUVI,
ET JUST KUIDAS LAHKUB LUMI.
LENDAS KOHALE JA VAHTIS.
NÄGI SEDA, MIDA TAHTIS.

NÄGI TEDA – TUVITÄDI.
IGA KEVAD TULI TÄDI:
JALAD KIITSAKAD KUI VAIAD,
KÄED ENT – LAIAD NAGU AIAD,
KÄTEL SOOJAD PEHMED SAIAD.
HUIKAS: „TULGE, TUVID MAIAD!“

SAIU POLNUD ÜKS VÕI PAAR,
SAIU OLI METSIK LAAR .
TÄDI MUUDKUI TÄITIS SUID,
NAGU LOOBIX AHJU PUID.
IGA LIND, KES TÄDI LUURAS,
SELLE TA KA PAKSUKS NUUMAS.

TÖÖTAS ÖÖNI. KODUS MEES,
PAGAR, JUBA MURETSES.
LÕPUKS SIIS, KUI NAINE TULI,
PAISUS RÕÕM KUI LAEVAPURI.
PAISUS NII, ET MÖÖBEL NIHKUS,
SÜDA RINNUS TANTSU VIHTUS.

***

TUVI, SEE KES TUNDIS HUVI,
ET JUST KUIDAS LAHKUB LUMI,
KÕNDIS KOJU NAGU SAKS –
RÕÖMUS, ÕNNELIK JA PAKS.

Kalev Vapper

HÄRRA JULIUS

HÄRRA JULIUS NAUDIB ILMA:
VÕTAB ÄRA ÜHE KINDA,
VÕTAB ÄRA TEISE KINDA,
NÖÖBIB LAHTI JUPI RINDA,
PÄÄSTAB KAELA SALLIST VALLA,
KÄÄRIB SOKISÄÄRED ALLA ...
VIIMAKS PALJASTAB KA PEA:
„ARMASTAN SIND, KEVAD HEA!“

Kalev Vapper

KUI MUNAD PEAVAD PÜHI

MUNAD PÜSIVAD ÜLDISELT KAPIS.
ON VAIKSED JA PAIKSED. EI LIIGU.
JAH, MUIDUGI – NEIL POLE JALGU JA TIIBU ...
ARENG ON SELLES ETAPIS.

AGA TE TEATE JU – KEVADEL,
MUUTUSED VÕTAVAD MAAD,
SIIS LOOKLEB LAUALINADEL
MUNADE KIREV PARAAD.

NAD MURRAVAD LAHTI KÜLMIKUD,
TUNGIVAD VALGUSEVIHKU.
KEHAL TAVATUD MAALINGUD,
RONIVAD OTSE ME PIHKU.

NÄEB MUNADEL VÖÖTE JA TÄPPE.
MÕNEL ON KAHVATUM JUME,
MÕNI ON ERK, MÕNI TUME.
MÕNI VÕIB MÄÄRIDA NÄPPE.

POLE VIST ÜHTEGI KÖÖKI,
KUHU SEE SATS EI RÜHI.
AJUTI POLE MUUD SÖÖKI ...
TEATE MIS, MUNAD – HÄID PÜHI!

Kalev Vapper

NAABRID JA SULA

ISA TAHAB SUUSATADA. TA ON SUUSAMEES.
AGA KUIDAS SUUSATADA PORILOMPIDES?
„KEVAD TULI LIIGA RUTTU!“ TÕSTAB ISA KISA,
SEST KA SIIS, KUI LUND ON PALJU, IGATSEB TA LISA.

ISA KISA KUULEB NAABER, VISA KALAMEES.
TAL ON LUMEST TÄITSA POOGEN – MEELDIB SEE, MIS VEES.
„KULLA NAABER, ÄRA LÄRMA! RAHUSTAN SU MAHA.
HAAGIN SIND VEESUUSKADEGA OMA KAATRI TAHA!“

Joonistanud Kalev Vapper

KIRI METSAST

Terekest!

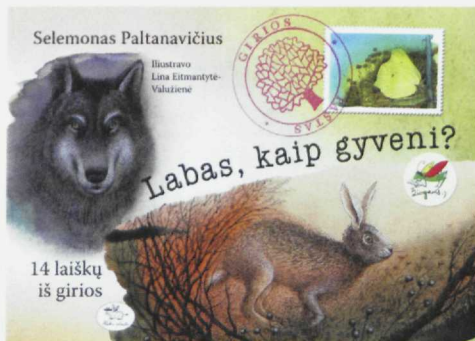
Ma ei tea, kuidas seal sinu linnas lood on, aga metsas on igatahes juba kevad.

Ööd olid veel pikad, kui korraga järsku soojaks läks ning lumi sulama hakkas. Mulle selline ilm meeldis: kuigi saba sai alalõpmata märjaks, ei jäänud ma kordagi nälga. Sa ei kujuta ette ka, kui lihtne on hiiri püüda! Kui tahad, võin õpetada. Kõigepealt on sul vaja leida mõni rohumaaserv, kus palju hiiri ringi jookseb ja kust saaks kohe metsa tagasi vupsata. Küikita sinna maha ja kuulata: ma luban, et sul hakkab nende piiksumisest pea valutama – hiired ei mõista tasa olla. Sobiva uru välja valinud, heida selle lähedale maha ja oota. Oi, kuidas nende lõhn nina paitab! Hiired on nii rumalad, et varem või hiljem jookseb mõni sulle ise suhu. Aga muudugi, eks nad ole väga väikesed ka. Terve talve pidin ennast jahimeeste eest peitma. Nemad on ka rumalad. Tõsi, mõned rebaseid ei oska neid ära petta, ent minul on asi käpas. Kui sul on kunagi tarvis jahimeeste eest põgeneda, kuula hommikul tähelepanelikult, kuidas talu koerad hauguvad. Ja isegi kui ei haugu, mine metsast välja ning vaata põõsaste vahelt, mis toimub. Jahimehed ei oska tasakesi liikuda, veelgi hullem, nad sõidavad tavaliselt autoga ja teevad palju lärmi. Sa oota ära, kuni nad metsa on sisse läinud, mine põldude poole ja heida nende auto lähedale pikali. Sa pead lamama nii, et keegi sind ei märkaks, aga samas nõnda, et sa ise näeksid kõike. Hiljuti peeti siin rebasepulmi, oli väga vahva. Kahju et sa tulla ei saanud. Minu proua tegi meie urus kõik ilusasti korda, tõtt-õelda on meile perre varsti ka uusi liikmeid tulemas. Kuna mul saab nüüd kirjutamispaber otsa (ja metsast on seda raske hankida), lõpetan siinkohal kirja ära. Ahjaa, üks asi veel: siin lähedal elab üks hästi loll jänes. Kui sa kunagi siiakanti peaksid sattuma, siis ma juba tean, mida sulle söögiks pakkuda.

Ole tubli seal oma linnamülkas!

Sinu sõber REBANE

KATKEND LEEDU KIRJANIKU SELEMONAS PALTANAVIČIUSE RAAMATUST „NELITEIST KIRJA METSAST“ ILMUB KIRJASTUSE NIEKO RIMTO LOAL.

Leedu keelest tõlkinud Juhan Raud, illustreerinud Lina Eitmantytė-Valužienė

KUIDAS JOONISTADA SINILILLE?

Kas teadsid, et sinilille õielehed pole mitte kunagi päris sinised?

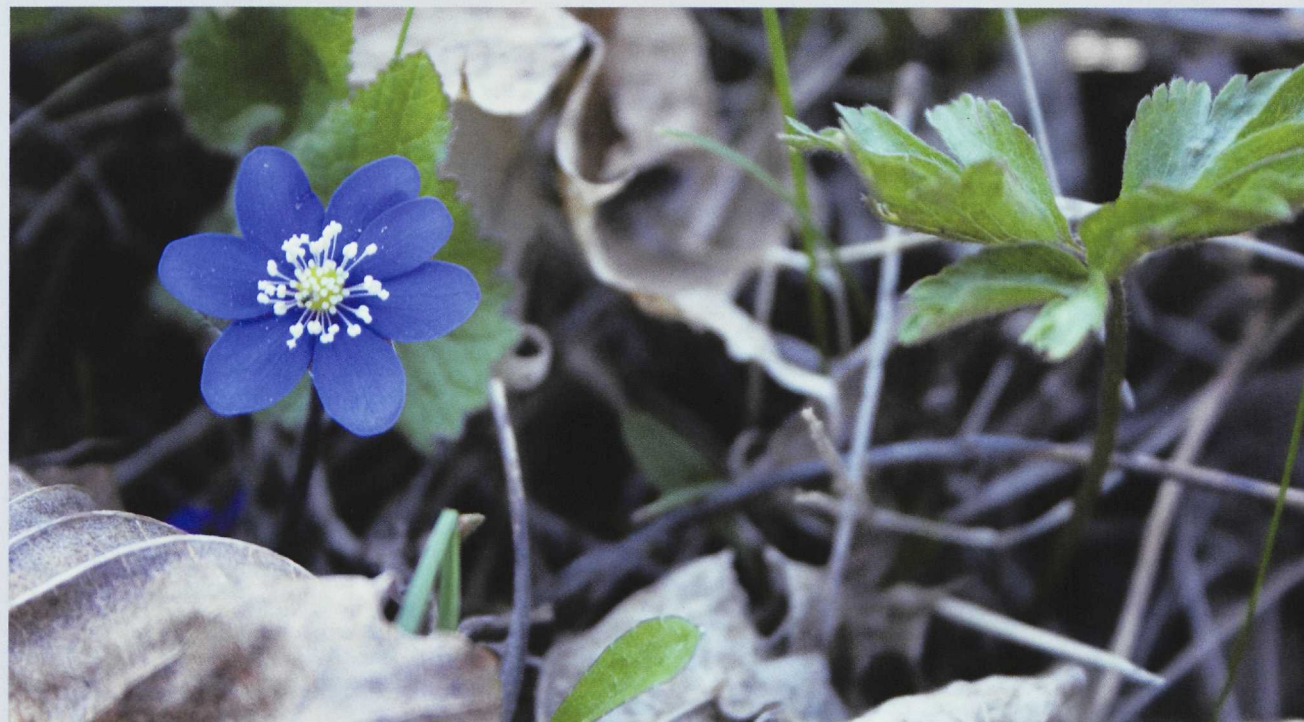
Aprillikuus pistab kevadpäike oma soojad kiired tuppä. Aga õues on veel päris külm, mõni talvine hangki on metsa all. Sellest hoolimata lähevad sarapuualused äkki turri. Üle mulluste lehtede tõusevad kolmetised nahkjad sinilillelehed. Juba on siin lehtede alt tigused siblimas käinud muustrastas. Roheliste lehtede vahel on aga armsad hallid karvased mügarad – sinilille õienupud!

Veel veidi ja need mügarad sirutuvad pikemaks ja avavad päikese poole oma sinised silmad. Sinilille silmad.

Ühel sellisel kevadpäeval tuli mul tütre Aotähga mõttesse joonistada sinilille silmi. Võtsime pliiatsikarbist sinise ja kollase pliiatsi ning hakkasime pihta. Siis aga tuli äkki tahtmine vaadata piltidelt, milline üks sinilill päriselt välja näeb.

Oh üllatust, sinilille sinised õielehed pole mitte kunagi päris sinised! Päikese käes näeme neid üsna lilladena ja lisaks on olemas ka päris roosasid ning valgeid õisi. Kummaline on see, et arvasin sinilillel olevat viis õielehte, aga piltide pealt lugedes selgus, et sagedamini on neid hoopis kuus või kaheksa.

Aga kui sinililledele päris sügavalt

KUI SINILILLELE SÜGAVALT SILMA VAADATA, SIIS SELGUB, ET SILMATERAD EI OLE TAL HOOPISKI KOLLASED.

silma vaadata, siis selgub et silmaterad ei ole neil hoopiski kollased. Kollakas-roheliste emakate ette jääb enamasti paarkümmend valget peenevarrelist tolmukat või isakat nagu Aotäht neid kutsub. Tolmukad on vaprad sinilillelsad, kes kaitsevad emade suid. Aga lähedalt vaadates on pika niidi otsas seisvad tolmukate pead nagu valged südamed, igalühel roosa kriipsuke peal. Otsekui kinnitades sinilille-emmedele

– ma armastan sind ja igatsen juba meie lapsukesi – seemneid, mis üsna pea, kui sinised õielehed langevad, arenema hakkavad.

Sinililleseemneid oskavad aga laiali kanda vaid sipelgad. Seepärast on vahva, kui kevadel mõne sinilille metsast ettevaatlikult välja kaevad ja oma kodu lähedale varjulisse kohta või maja seina äärde istutad. Kui õnneks läheb, võid sedasi sinilille levikule kaasa aidata.

*Kristel Vilbaste
Pildistanud Mariann Rea*

IGA PÄEV MUNEK LINNU TALUS 60 000 KANA.

KANADEL POLE MUUD MURET KUI MUNEDA

KUST MUNAD POODI TULEVAD

Lihavõtte eel on kanadel palju tegemist. Nad peavad munema hästi palju mune, et lapsed neid koksida saaksid. Täheke uuris, kuidas munad poodi jõuavad.

Munade saamist käisime vaatamas Linnu talus Tagulas Valgemaal. Poes müüdavaid harilikke mune toodetakse samamoodi mujalgi. Linnu talus on kolm kanalat, igaühes 20 000 kana. Kanad elavad traadist puurides. Munad veerevad mööda puuri kaldpõrandat ette, kus lint veab need kokku. Kanakaka vajub läbi põranda, kust teine lint selle minema veab.

Et kana küünised puuris liiga pikaks ei kasvaks, on traatpõranda esiservas küüneviil. Kui kana sealt varvastega kinni võtab, siis ta kulutab ka küüsi. Kanad saavad juua vett ja kolmas lint veab neile söögi ette. Söögiks on nisujahu, sojavalgu ja mineraalide segu. Seda tehakse talu oma veskis ja puhutakse siis õhusurvega mööda pikki torusid igasse lauta. Kanatalitaja põhitöö on ringi käia, kontrollida ja mune lindilt restidele korjata.

Laudast viiakse munad sorteermisliinile. Liin prindib igale munale peale talu nime, sorteerib munad kaalu järgi ja paneb karpi. Inimene aitab masinat vaid niipalju, et vahetab karbis välja pisut katkised ja määrdunud munad.

Sorteeritud munad pakitakse kas-

tidesse, pannakse furgoonautosse ja viiakse iga kaubandusketi oma lattu. Sealt omakorda sõidavad munad poodidesse edasi. Nii on ka need Linnu talu munad, mida müüakse Valga supermarketites, enne müügile pääsemist Tartus ära käinud. Kaubandusketi jaoks on odavam kaupa ringi sõidutada, kui korraldada nii, et kaup kõige otsemat teed poodi jõuaks.

Linnu talu perenaine Astre Jaagant ütles, et muidugi oleks hea, kui kanad saaksid mulda siblida ja pessa muneda. Aga kui peaks kanu pidama vabalt põhupõrandaga sulgudes, siis saaks Linnu talu lautades sama arvu töötajatega pidada kuus tuhat kana. Mitte kuuskümmend tuhat nagu praegu. Vabapidamisel kanade mune ei saaks müüa iialgi nii odavalt, et kümne väiksema muna eest tuleb poes maksta ainult üks euro.

Kanad munatootmise talus ei paisata siiski rahulolematud välja. Nad ei tea, et elu võib olla huvitavam ja samas ka raskem. Osa neist müüakse pärast esimest suurtootmise aastat maha ja kusaagil väikeses talus saavad nad maitsta päris hariliku kana elu.

Seal söövad nad kausist jahurokka ja otsivad ise sõnnikuhunniku servast ussikesi. Nad peavad ära õppima siblimise ja õrrele lendamise. Nad peavad jooksa karjas prahti siblima, kui kukk kutsub.

SORTEERIMISLIIN PRINDIB IGALE MUNALE PEALE TALU NIME, SORTEERIB MUNAD KAALU JÄRGI JA PANEB KARPIDESSE.

Veel tuleb õppida hoidma põõsaste ligi, juhuks kui kanakull ründab. Aga kõige hullemat ei tea kanad tavaliselt kartagi. Võib juhtuda, et öösel pääseb tuhkur lauta ja murrab korruga maha pooled kanad terveist karjast.

Kuid kui midagi halba ei juhtu, siis elab väiksesse tallu maha müüdnud kana veel kolm kuni neli aastat. Ta vihtleb suviti liiva sees ja muneb pererahvale palju mune.

Linnu talus meenutavad kana looduslikku elu kuked, keda on igas suures laudas mitu tükki. Kuke kiremist peab kanalas alati kuulda olema ja seda ei lasta kunagi lindi pealt, ka kõige moodsamas kanalas mitte.

Evar Saar

ÖÖ RAAMATUKOGUS

Ühel öhtul, kui raamatukogust oli lahkunud viimane inimene ja raamatukogutädi Anne oli koju läinud, ärkasid kõik raamatud üles, sest täna oli kõige vanemal raamatul sünnipäev. Raamatud hakkasid pidutsema.

Pidu panid vanad narmendavate kaantega kapsaks loetud raamatud ja uued läikivate kaantega iludused.

Kui raamatukogutädi järgmisel hommikul tööle tuli, imestas ta, et kõik raamatud olid pörandal. Ta hakkas asja uurima ning küsis igalt raamatukogusse tulijalt, kas nad märkasid, et keegi oli eile raamatukogusse jäänud. Keegi neist polnud midagi kahtlast näinud.

Siis läks raamatukogutädi kõrvalmajja, kus elasid Aadam ja Anna, ning küsis nende käest, ega nemad midagi ei olnud näinud. Ei olnud nemadki midagi kahtlast märganud. Aadam ja Anna tulid raamatukogutädile appi raamatuid riiulile tagasi panema. Kui kõik jälle korras oli, jäädgi hirmuga järgmist ööd ootama.

Susanna Raud, 3. kl, Lügänuuse keskkool

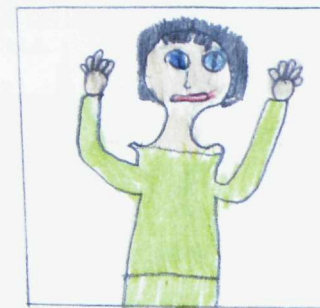

Joonistanud Monika Blintsova, 1. kl, Tallinna kesklinna vene gümnaasium

LEMMIK AASTAAEG

Kumma sa valid, suvi või tali?
Valid sa talve – pakane vali.
Valid sa suve – igal pool tuvid.
Võib-olla targem on valida kevad?
Ei, sellel a'al pori ju segab.
Võib-olla sügis on hoopiski hea?
Värvilised lehed, mine sa tea?
Võib-olla sügis on tõesti parim,
sest siis sa käid koolis
ja õpe ju harib.

Annifrida Õismaa, 9 a, Kiili

Joonistanud Rainer Talvik, 2. kl, Tallinna Aegviidu kool

Contra

KEVADUNI

SUUREST HANGEST JÄÄNUD VÄIKE VALGE MAMMU ...
LÜKKAN VARBAGA JA PEA SEALT VÄLJA LÖÖB
SÕBER, KEDA POLE NÄINUD AMMU –
KAISUKARUKE, KEL NINA NAGU NÖÖP.

POOLEST TALVEST OLII KARU KAOTSI LÄINUD.
KÕIKJALT OTSISIN JA MURDSIN PEAD –
SEDA KÜLL EI OLEKS ETTE NÄINUD,
ET TA ENNAST TALVEUNNE SEAB!

KUIGI KARU POOLEST SAATI VAJUND MUTTA,
RASKEST KEREST POETUB TILGA JÄREL TILK,
ANNAN MUSU TAL JA ÜLDSEGI EI NUTA –
KIIRELT KUIVATAB TA KEVADPÄIKSE VILK.

ÄRA OODATA EI JÕUA SEDA KÜLL MA,
MILLAL KARU PÄRIS KUIV – SEST KUTSUB SÄNG.
MITU KUUD EI OLE KÜLASTANUD
UNENÄOMAAILMA –
ILMA KARUTA MUL UND EI TULNUD SILMA,
SEE EI OLE ÜLDSE NALJAMÄNG!

ÜKSKI KOMM EI UNEST MAGUSAMALT MEKI,
MAGAN SÜGAVALT, NÄEN UNES SOOJA LUND.
PÄIKE KIIIRTE ABIL PEALE LAOTAB TEKI
VAPRA PÄIKSEJÄNKU KAITSMA TOOB ME UND.

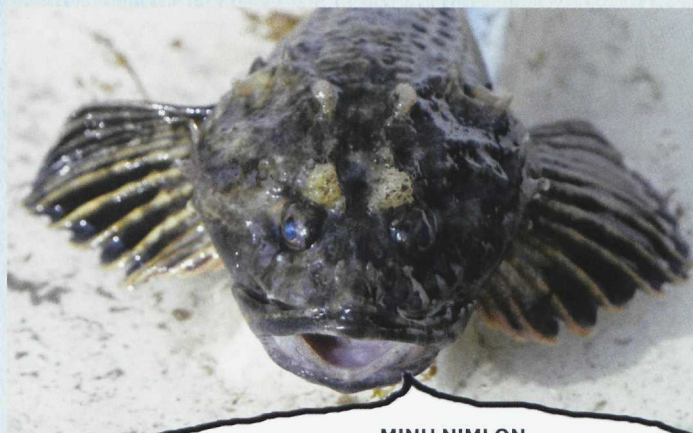

Joonistanud Anne Linnamägi

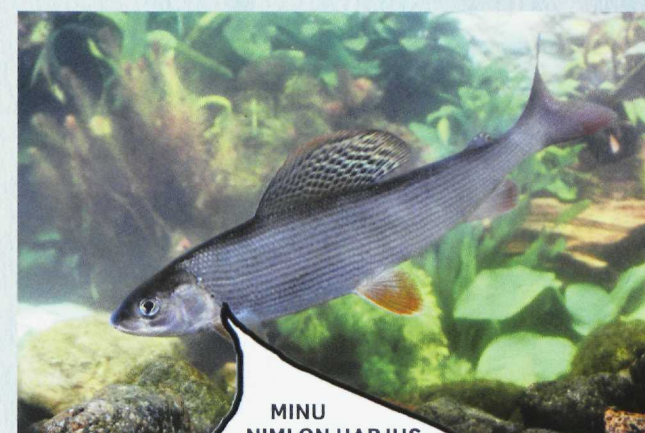
SAAME TUTTAVAKS KALADEGA!

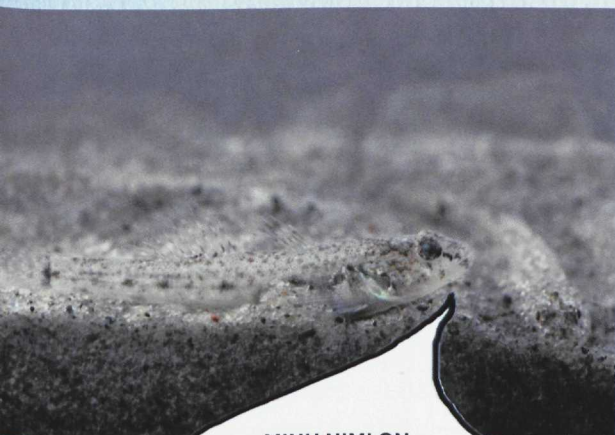
MINU NIMI ON LEST. OLEN ÜKS ISEMOODI KALA – MINU KEHA ON LAPIK JA SILMAD ASUVAD MÖLEMAD ÜHEL POOL. UJUN SÜGAVAL MEREPOHJAS ÜHE KÜLJEGA VASTU PÖHJA LIIBUDES. MINU SELG ON TUME JA KÖHUALUNE HELE JA KÕIGE PAREMINI MAITSEN MA SULLE SIIS, KUI OLEN TULNUD SUITSUAHJUST.

MINU NIMI ON MERIHÄRG. NIIMOODI KUTSUTAKSE MIND SEEPÄRAST, ET MUL ON SELJAL VEIDRAD MÜGARIKUD. VÕIN KASVADA 30 CM PIKAKS JA KUI KÕIK LÄHEB HÄSTI, VÕIN ELADA ISEGI KAHETEISTAASTASEKS. ELAN SÜGAVAS MERES JA ARMASTAN KÜLMA VETT, SÖÖN IGA PÄEV PUTUKAID JA PISIKESI KALU.

MINU NIMI ON HARJUS. OLEN HÄVIMISOHUS KALALIIK, SEETÖTTU KA LOODUSKAITSE ALL. MUL ON HÄSTI PIKK JA KÕRGE SELJAUIM, MIS KUDEMISAJAL ON ERITI UHKE JA VIKERKAAREVÄRVILISTE TRIIPUDEGA. TEISTE LIIGIKAASLASTEGA MA ERITI SÕBRALIK EI OLE JA EELISTAN PIGEM OMAETTE OLLA.

MINU NIMI ON PISIMUDILAKE. MINA OLEN EUROOPA KÕIGE VÄIKSEM KALA JA MA KASVAN AINULT 2–3 CM PIKKUSEKS JA VEERAND GRAMMI RASKUSEKS. MULLE MEELDIB ENNAST LIIVA ALLA PEITA JA SEALT ÜMBRITSEVAT PIILUDA.

Enamik lapsi kohtub kaladega ainult poeletis või siis, kui mõni kalamaaimuke rannas kalda äärde ujunud on. Kuidas kalad oma päriselus elavad, sellest saab natuke aimu, kui tuled Viimsisse rannarahva muuseumisse vaatama üht haruldast ja huvitavat näitust. Eesti loodusemuuseumi zooloog ja loodusfotograaf Tiit Hunt tunneb kalu ja nende eluviise nagu oma viit sõrme ja on aastate jooksul üles pildistanud pea kõik meie vetes elavad kalaliigid.

3–10-aastaste jaoks on rannarahva muuseumis lasteprogramm „Lähme kalale”, kus saab koos imelist kalade fotonäitust vaadata, ise õnge meisterdada, õige kalamehe käitumist õppida, kuulata kalade hääli, nuputada ja mõistatada. Lisainfo programmi kohta saab aadressil www.rannarahvamuuseum.ee

MINU NIMI ON ANGERJAS. MINA OLEN ÜKS VEIDER KALA JA NÄEN VÄLJA NAGU USS. VÕIN KASVADA KUNI MEETRIPIKKUSEKS. KUDEMISE AJAKS UJUN 8000 KM KAUGUSELE SARGASSO MERRE, KUST SIIS VÄIKESED ANGERJALAPSED JÄLLE EESTISSE TAGASI UJUVAID.

KIRJATUD MUNAD UKRAINAST

Pösanka on traditsiooniline Ukraina maalitud muna. Kõige vanemad sellised munad, mis on Ukraina aladelt leitud, on pärit kümnendast sajandist. Tänapäeval leidub selles riigis inimesi, kes töötavadki muna-maalijatena.

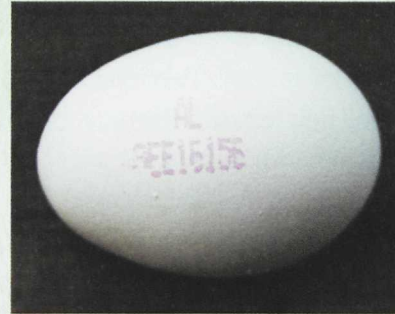
Pösanka on nii populaarne, et Ukrainas saab igäüks selle endale osta või ise valmistada.

Kui soovid maalida munale peenemaid mustreid, on vaja erilist riista nimega pösatšok. Seda saad kasutada Ukraina kultuurikeskuses. Munamaalimisest Ukraina kultuurikeskuses saad aga rohkem teada, kui külastad meie kodulehte www.ukk.ee.

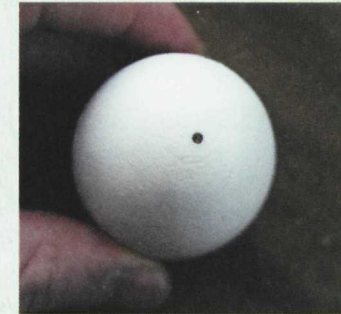
Munade kirjamine nii, nagu seda Ukrainas tehakse, on üsna keeruline ettevõtmine. Kõrvaloleval lehel õpetame lihtsama nipi, kuidas lihavõttemuna küünlavahaga ilusaks teha.

Kõigepealt oleks tore, kui sul õnnestuks muna seest tühjaks saada. See pole sugugi lihtne, nii et kutsu isa-ema appi! Muidugi võid värvida ka täis muna, aga siis peab see enne vaha või küünlarasva pealekandmist olema soe. Kui muna on külm, siis tuleb vaha kergesti maha.

TEMPLI SAAD ÄRA, KUI HÖÖRUD SEDA ÄÄDIKAS IMMUTATUD KALTSU VÕI RIIDETÜKIGA.

MUNA SAAD TÜHJAKS, KUI TEED MÕLEMASSE OTSA AUGU JA PUHUD KÕVASTI ÜHEST AUGUST SISSE.

KUTSU EMA-ISA APPI, SEST MUNAKOORDE AUGU TEGEMINE JA MUNA TÜHJAKS PUHUMINE EI OLE KERGE. KUI MUNA ON TÜHI, LOPUTA TA ETTEVAATLIKULT SEESTPOOLT JA KATA AUGUD VAHAGA.

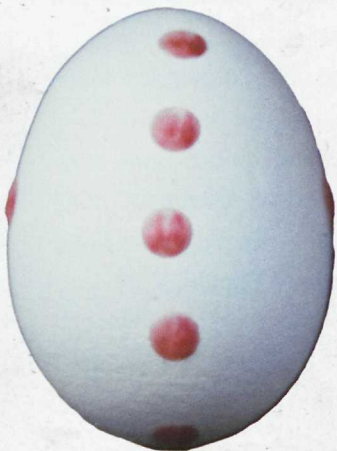
MUSTRI SAAD PEALE, KUI TILGUTAD MUNALE KUU-MA VAHA VÕI KÜUNLA-RASVA.

VÄRVIMISEKS KASTA KOGU MUNA SOOJA VÄRVI SISSE. KASUTA TEKSTIILIVÄRVE, MIDA MÜÜAKSE KANGA- VÕI KEEMIA-TARVETE POES.

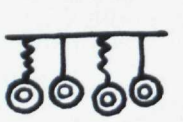

PÄRAST MUNA KUIVAMIST SAAD TILGUTADA UUE VAHAMUSTRI JÄRGMISE VÄRVI JAOKS.

KASUTA ALGUSES HELEDAID VÄRVE, SELLEKS, ET IGA JÄRGMINE VÄRV KATAKS EELMISE.

VAHA SAAD MAHA, KUI SULATAD SEDA KÜUNLA LÄHEDAL JA PÜHID PEHMESSE PABERISSE.

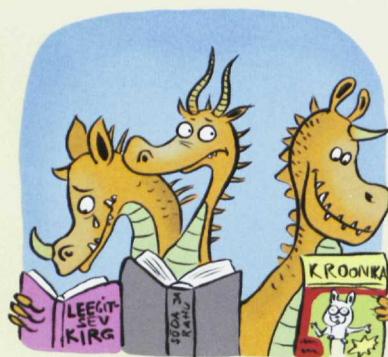

Mis on pildil?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

1. MEHED OTSIVAD MIDAGI LAUA ALT.
2. KIILASPEA LOEB AJALEHTE.
3. NEEGER PIMEDAS TOAS.
4. NEEGER MUSTAS MERES.
5. SUU LAHTI.
5. NEEGER TUNNELIS.
6. NELI KAUBOID WC-S. ÜKS RÄÄGIB ANEKTOOTI, MIDA ÜKS ON KUULNUD JA KAKS MITTE.
7. SEBRA AKNA TAGA.

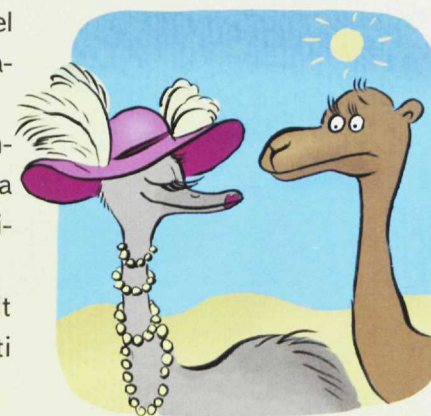
Elanud kord kolme peaga lohe, kel olnud suur mure – kaks pead olid targad, kolmas aga loll mis loll. Tulnud siis mõte, et vaja loll pea targaks õpetada. See olnud aga nii usin õppiija, et oli varsti targem kui kaks ülejäänud pead kokku. Nüüd oli lohe veel suuremas hädas – ühe asemel kaks lolli pead ...

Jaanalind ja kaamel saavad kokku. Kaamel pärib:

„Kui jaanalind eh-mub, miks ta siis oma pea alati liiva alla peidab?“

„Ei tea! Mina isiklikult otsin sealt küll alati naftat.“

Ühes loomaaias põgenes puurist känguru. Hommikuks oli ta kinni püütud ja puuri tagasi toodud. Kohe võeti maha ka loomaaeda ümbritsev kolme meetri kõrgune aed ja pandi üles uus, viiemeetrine.

Järgmisel hommikul oli aga känguru jälle puurist väljas. Ta püüti uuesti kinni ja ehitati viie meetri kõrgusele aiale kolm meetrit otsa. Järgmisel hommikul oli känguru jälle väljas. Jälle ehitati aed paari meetri jagu kõrgemaks.

Vana kaamel, kes elas känguru kõrval puuris, päris kängurult viimaks:

„Mis sa arvad, kui kõrgeks nad selle aia ehitavad?“

„No eks ikka oma paarikümne meetri kõrguseks! Ehkki oleks muidugi parem, kui nad ööseks väravad kinni paneksid!“

Kolm karu tulevad metsast koju.

„Kes on mu kausikesest söönud?“ niutsub karupoeg.

„Ja kes minu omast?“ küsib karu-ema.

„Mis kausikesed! Mis söök!“ möirgab karuisa. „Keegi on meie teleka ja videomaki ära varastanud!!!“

Elevant istub ja igavleb. Järsku kõnnib sipelgas mööda.

„Kuule, sipelgas, mängiks õige doominot.“

„Mine metsa oma doominoga! Ei hakka mina jälle neid koletu raskeid plaate tassima!“

Emaämblik läheb poodi sisseoste tegema. Isaämblik soovitab:

„Võta palun võrk kaasa – sa ju tead, kui kallid need kilekotid on!“

Rebane püüab tibu kinni. Tibu kohe paluma:

„Lase mind aedikusse tagasi –saad minu isa, kuke!“

Rebane teeb, nagu tibu palus. Järsku karjub tibu:

„Loll oled, rebane! Ma olen inkubaatorist!“

UHH! NÜÜD PEAB ...

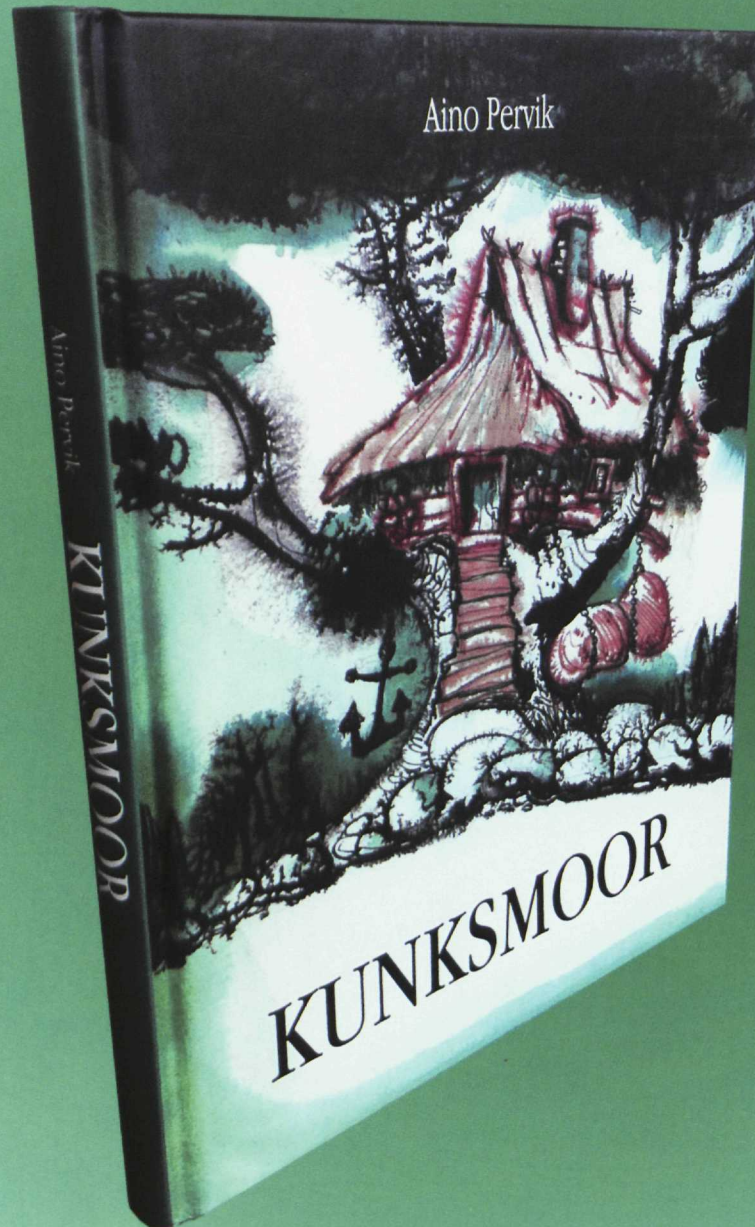
									3x TAHT										
EITUS										EHE		ÜHES. TÄHED OSA-ÜHING							
											ŠVEITSI PEALINN								
EELMINE PÄEV	TÄDRUKU NIMI		HÄDA- HOOD SEEPÄRÄST								METS- LOOM VAATA	VÄÄ- RIKUS		INGL. K		PAKOK			
RIIK																			

KUNKSMOOR

Aino Pervik

Uus trükk

Edgar Valteri
aegumatute
piltidega

„Mul poleks ühtegi rahulikku minutit enam, kui kogu maailma inimesed teaksid rohtudest kõike seda, mida tean mina, vana nõid.”

Kunksmoor

TAMMERRAAMAT

HIND 1.50 EUROT (23. 47 KROONI)